

BESLUT

Diarienummer V 2025/1168

Datum 2025-08-21

Adressat

Utbildningsdepartementet

Rektor

Yttrande över promemorian Utökad registerkontroll i utbildningsväsendet och en grund för avskiljandet av studenter

Ert diarienummer: U 2025/001126

Bakgrund

Lunds universitet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss. Lunds universitets yttrande är sammanställt efter hörande av universitetets fakulteter, juridiska avdelning, antagningsavdelning samt Institutionen för utbildningsvetenskaper. Synpunkter har även inhämtats från Lunds universitets studentkårer (nedan LUS).

Promemorian innehåller tre separata och sinsemellan självständiga förslag. Det första förslaget handlar om utökade registerkontroller inför och under pågående anställningar inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet. Det andra förslaget handlar om införandet av belastningsregisterkontroll vid antagning till vissa lärarutbildningar och hälso- och sjukvårdsutbildningar. Det tredje förslaget handlar om ökade möjligheter för att avskilja studenter och studerande vid högre utbildning och yrkeshögskolan. Lunds universitet har valt att inte yttra sig kring det första förslaget.

Sammanfattning

Lunds universitet är i huvudsak positivt inställt till promemorians intentioner, men anser att flera förslag behöver förtydligas,

kompletteras eller omarbetas för att säkerställa rättssäkerhet, proportionalitet och praktisk genomförbarhet.

Lunds universitet tillstyrker förslaget om belastningsregisterkontroll vid antagning till vissa högskoleutbildningar, men anser att fler utbildningar bör omfattas av förslagen, nämligen arbetsterapeut-, logoped-, audionom-, specialistsjuksköterske-, barnmorske- och psykoterapeutprogrammet.

Lunds universitet betonar vikten av att registerkontroll även fungerar vid reserv- och efterantagning samt vid rättningar och inplaceringar på lärosätena efter att de stora urvalen inför höst- och vårtermin genomförts. Det är avgörande att hela antagningsprocessen stöds av antagningssystemet NyA. Om UHR får ensamrätt till elektronisk kontroll måste det tydliggöras att de ansvarar för att hela processen fungerar. De föreslagna föreskrifterna om kontroll i belastningsregistret inför antagning till vissa högskoleutbildningar bör placeras i 7 kap. högskoleförordningen.

Lunds universitets anser att nuvarande sekretessregler är tillräckliga. LUS betonar vikten av rättssäkerhet och möjligheten till omprövning vid felaktiga registeruppgifter.

Lunds universitet ställer sig delvis kritiskt till förslaget om en ny grund för avskiljandet av studenter. Förslaget upplevs som otydligt och rättsosäkert, särskilt vad gäller vilka beteenden som omfattas och hur dessa relaterar till befintliga disciplinära åtgärder. Lunds universitet föreslår i stället en översyn av nuvarande disciplinregler, inklusive möjligheten till längre avstängning och möjligheten att låta en avstängning gälla även vid andra lärosäten än det som fattat beslutet. Lunds universitet anser att det bör finnas möjlighet att avskilja studenter dömda för allvarlig brottslighet, särskilt då regioner

kan vägra ta emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning som under pågående utbildning dömts för allvarlig brottslighet.

Lunds universitet anser att samma regler för handläggning och överklagande ska gälla som idag om en ny avskiljandegrund införs, med tydliga bestämmelser och höga rekvisit för att skydda studenters rättssäkerhet.

Avsnitt 12 kontroll i belastningsregistret inför antagning till högskoleutbildningar

Avsnitt 12.4

Utbildningar som ska omfattas av registerkontroll

Lunds universitet tillstyrker förslaget att utbildningar som leder till fysioterapeutexamen, läkarexamen, psykologexamen, röntgensjuksköterskeexamen eller sjuksköterskeexamen och utbildningar enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning och som leder till yrkeslegitimation enligt 4 kap. 2§ patientsäkerhetslagen (2010:659) för barnmorska, fysioterapeut, läkare, psykolog, röntgensjuksköterska eller sjuksköterska ska omfattas av belastningsregisterkontroll som en förutsättning för att bli antagen. Lunds universitet anser däremot att samtliga legitimationsgrundande hälso- och sjukvårdsutbildningar bör omfattas av kontrollen. I remissyttrandet för SOU 2021:83 angav Lunds universitet synpunkten att samtliga hälso- och sjukvårdsutbildningar bör omfattas av regelverket. Lunds universitet står fast vid denna synpunkt.

Arbetsterapeutexamen, logopedexamen och audionomexamen likställs med fysioterapeutexamen vad gäller patientkontakt och ansvar och bör därmed omfattas av regelverket. Promemorian saknar adekvat redogörelse för varför man vidhåller att utesluta ovannämnda utbildningar från föreslaget. Det förekom en avgränsning i utredningen SOU 2021:83. Argumenten som förekom i följd av avgränsningen att utesluta vissa yrkeslegitimerade hälso- och

sjukvårdsutbildningar anses varken vara hållbara eller välgrundade. Socialstyrelsen genomför belastningsregisterkontroll vid ansökan om yrkeslegitimation inom samtliga hälso- och sjukvårdsutbildningar. Att inte tillämpa samma principer vid ansökan till motsvarande utbildningar skapar en obalans som i brist på sakliga och transparenta villkor framstår som godtycklig.

Lunds universitet anser även att utbildning till specialistsjuksköterska och barnmorska på avancerad nivå bör omfattas av registerkontroll.

I utredningen SOU 2021:83 anfördes att kontroll i belastningsregister inte var nödvändig eftersom presumtiva studenter måste inneha sjuksköterskeexamen och därmed ha genomgått en kontroll i samband med legitimationsprövningen. Eventuella brott efter utbildningen ska enligt nuvarande ordning kontrolleras genom att domstol har en skyldighet enligt förordningen (1982:117) om underrättelse till Inspektionen för vård och omsorg och Socialstyrelsen om domar i vissa brottmål att underrätta IVO och Socialstyrelsen i de fall den som har legitimation inom ett hälso- och sjukvårdsyrke döms för vissa. Om den sistnämnda underrättelsen inte når lärosäten eller UHR finns det ingen ordning som förhindrar att personer antas som studenter till de nämnda utbildningarna trots domar för de relevanta brotten.

Lunds universitet anser återigen att psykoterapeututbildning bör omfattas av regelverket. I SOU 2021:83 sida 156 anges följande *”Därmed kommer de flesta psykoterapeuter, med vårt föreslagna system, redan att ha registerkontrollerats inför antagning till psykolog- och läkarutbildningen.”* som grund för att psykoterapeutprogrammet inte inkluderas i förslaget till föreskrifter över de utbildningar där en belastningsregisterkontroll är en förutsättning för antagning. Påståendet överensstämmer inte med statistik från antagningsomgången höstterminen 2024 till Psykoterapeutprogrammet (se figur 1) vid Lunds universitet.

	KBT	PDT	Familj	Totalt
Antal antagna	35	36	21	92
Psykologer	13	18	0	31
Socionomer	15	15	18	48
Sjuksköterskor	4	1	0	5
Läkare	1	0	2	3
Arbetsterapeut	1	0	0	1
Övriga yrken	1	2	1	4

Figur 1 - Behörighetsgivande examen för antagna till Psykoterapeutprogrammet vid Lunds universitet höstterminen 2024.

En majoritet av de antagna till Psykoterapeutprogrammet har en bakgrund som socionomer, som i regel inte kontrolleras mot belastningsregistret.

Hur kontrollen ska genomföras

Lunds universitet tillstyrker förslaget om i vilket skede i antagningsprocessen en registerkontroll ska genomföras. Universitetet vidhåller samtidigt ståndpunkten att behoven för skyndsamt belastningsregisterkontroll inte utretts utöver de två tillfällen som genomförs i samband med de stora urvalen inför höst- och vårtermin. Antagningsprocessen fortsätter med reservantagning, efterantagning, rättningar och inplaceringar på lärosätena efter att de stora urvalen genomförts. Vidare anser Lunds universitet alltjämt att summeringen och slutsatsen i kapitel 11.5 på sidan 146 i SOU 2021:83 är inkorrekt. Arbetet vid lärosätena utförs i antagningssystemet NyA, som UHR utvecklar och förvaltar som stöd i lärosätenas antagningsprocess. Behovet av skyndsamhet kvarstår efter urvalen som utredningen undersökt och lärosätenas möjligheter att anpassa antagningsförfarandet i den processen är små. Inte minst för att lärosätena just använder sig av UHRs antagningssystem och därmed är beroende av att UHR genomför de nödvändiga anpassningarna av det systemet. Hela antagningsprocessen måste få stöd i

antagningssystemet NyA, och inte bara de delar som utförs av personal på UHR.

Det bör även noteras att det är av ytterst vikt att undanröja hinder för att skyndsamt anta studenter inför terminsstart vid reservantagning och efterantagning för att inte riskera fördröjningar av antagningsbesked. Fördröjningar kan leda till att individer inte tar sina platser i anspråk. Det är även av intresse för samhället i stort då det ofta rör antagning till utbildningar inom bristyrken. För de utbildningar som har individuellt anpassade scheman, såsom lärarutbildningen i musik, är det direkt avgörande att antagningsprocessen kan genomföras snabbt och effektivt.

Lunds universitet förespråkar att UHR tilldelas ett tydligt ansvar samt ges möjlighet att utveckla och tillhandahålla ett systemstöd för snabb och elektronisk belastningsregisterkontroll under hela antagningsförfarandet. Detta bör omfatta samtliga skeden, inklusive efterantagning, antagning av reserver, rättningar och inplaceringar efter att de två urvalen till aktuella utbildningar genomförts. Det är av stor vikt att registerkontrollen genomförs utan dröjsmål även i dessa skeden. Om endast UHR, och inte lärosätena, ges möjlighet att genomföra kontrollen, måste det klargöras att UHR ansvarar för att detta sker effektivt via antagningssystemet NyA. Detta bör även framgå av de direktiven medföljer eventuella finansiella medel till UHR.

Hur kontrollen ska regleras

Lunds universitet förordar att förslaget till ny förordning som först lyftes i SOU 2021:83 (s.31) och föreslås med revideringar i promemorian (s. 43f) i stället placeras i HF 7 kap där övriga bestämmelser avseende tillträde till de aktuella utbildningarna, det vill säga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå, återfinns. Att samla relevanta föreskrifter på ett ställe uppnår bättre betänkandets

målsättning att regelverket ska vara överskådligt. Föreskrifterna bör kunna placeras under den inledande rubriken Gemensamma bestämmelser för tillträde till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå. Det går också att lägga delar av bestämmelserna som bilaga till Högskoleförordningen (Jämför med 7 kap. 13 § andra stycket och 18 § och bilaga 3).

Avsnitt 12.5

Lunds universitet anser att utredningens förslag att omfatta fler brott än de som tidigare föreslagits förefaller relevanta och väl avvägda.

Avsnitt 12.13 – 12.14

Lunds universitet instämmer i bedömningen att en sekretessbestämmelse inte skulle ge något reellt skydd för uppgifterna om sökandes förekomst i belastningsregistret, och att det därmed inte föreligger ett behov av att inrätta en ny sekretessbestämmelse för dessa uppgifter. Lunds universitet anser inte heller att det finns något behov av en ny sekretessbestämmelse vad gäller enskilda hälsotillstånd i verksamhet som rör antagning, då bestämmelsen i 21 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen får anses tillräcklig.

Avsnitt 13 – En ny avskiljandegrund för högskolan och yrkeshögskolan

Lunds universitet ställer sig tveksamt till förslaget och ifrågasätter nödvändigheten av den nya föreslagna grunden för avskiljande. Enligt förslaget ska ett sådant avskiljande vara tidsbegränsat. Det gör att avskiljandet i mångt och mycket kommer att likna en disciplinär åtgärd, vilket enligt universitetets uppfattning är olyckligt. Det bör övervägas om nuvarande reglering om disciplinära åtgärder i stället bör revideras för att därigenom kunna komma till rätta med de problem som den föreslagna nya grunden för avskiljande är avsedd att lösa. Det handlar i första hand i detta avseende om en utvidgning av

den möjliga tiden för en avstängning, dvs att det bör övervägas om den bör vara längre än de nu föreskrivna sex månaderna i 10 kap. 2 § andra stycket högskoleförordningen. Lunds universitet är vidare av uppfattningen att möjligheten att låta en avstängning gälla även vid andra lärosäten än det som har fattat beslutet bör övervägas och analyseras. Utredningens uppdrag har inte omfattat det alternativet, men Lunds universitet anser det vara angeläget att frågorna utreds vidare och ytterligare överväganden görs i de nämnda delarna.

Om ett tidsbegränsat avskiljande införs instämmer Lunds universitet i utredningens förslag att verkan av ett sådant bör vara densamma som för beslut om avskiljande som gäller tills vidare enligt nuvarande bestämmelser. Vidare delar Lunds universitet utredningens uppfattning att övriga bestämmelser i avskiljandeförordningen avseende handläggning och möjlighet att överklaga beslut om avskiljande till allmän förvaltningsdomstol även bör gälla för ärenden och beslut enligt den föreslagna avskiljandegrunden.

Lunds universitet instämmer med utredningens bedömning att nuvarande regler om disciplinära åtgärder även omfattar sådana trakasserier som inte avses i diskrimineringslagen och att någon komplettering i det avseendet alltså inte behövs.

Den ökade möjlighet till avskiljande som enligt Lunds universitets uppfattning är mest angelägen, nämligen den då en student under pågående utbildning har dömts för allvarlig brottslighet, men övriga förutsättningar för avskiljande enligt nuvarande reglering inte är uppfyllda, har inte ingått i detta utredningsuppdrag. Det är ett problem att lärosätet kan komma att stå med en student som regionen med åberopande av patientsäkerheten vägrar ta emot för genomförande av verksamhetsförlagd utbildning. I ett sådant fall har lärosätet en student antagen för vilken lärosätet har utbildningsansvar, samtidigt som lärosätet inte råder över att samtliga utbildningsmoment kan fullföljas. Det problemet är angeläget att komma till rätta med och det behöver

finnas en möjlighet att avskilja en student, som under pågående utbildning döms för allvarlig brottslighet, även om det inte föreligger en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen till följd av att studenten har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Lunds universitet förutsätter att förslaget kommer att tas vidare trots att det inte ingått i detta senare utredningsuppdrag.

Övrigt

Lunds universitet önskar även uppmärksamma utredningen om studentgrupper som inte omfattas av de nuvarande förslagen om registerkontroll vid antagning. En sådan studentgrupp är internationella studenter där det förekommer i synnerhet praktiska hinder att inhämta belastningsregister från utländska studenter som söker sig till utbildningar i Sverige. Lunds universitet önskar dessutom tydliga riktlinjer kring implementeringen av registerkontroller på utbildningar som använder sig av antagningsprov, till exempelvis lärarutbildningar i musik.

Lunds universitet vill ännu en gång understryka vikten av att en belastningsregisterkontroll, oavsett hur den utformas, aldrig innebär en garanti för att olämpliga personer upptäcks. Det är därför av vikt att förslagen om belastningsregisterkontroll vid antagning inte får medföra en nedprioritering av andra skyddsåtgärder.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av stf förvaltningschef Torun Forslid efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av utredare Soha Kadhim, sektion Student och utbildning.

Erik Renström

Dokumentet är signerat digitalt, se slutet av dokumentet.